

Аймақтық экономикалық болжам: Таяу Шығыс және Орталық Азия Кавказ және Орталық Азия аймағына қысқаша тұжырымдама

Кавказ және Орталық Азия (КОА) аймағындағы өсім 2017 жылы күтілген нәтижелерден асты, бірақ соңғы ХВҚ-ның Аймақтық экономикалық болжамына (АЭБ) сәйкес, қарқынның төмендеуі байқалады. Баяндамада осы мақсатқа қол жеткізу үшін КОА аймағындағы орта мерзімді өсім маңыздылығына назар аудара отырып, жағымды әсердегі фискалдық саясаттың өсімі, жеке белсенділіктің артуы және жаһандық талықсытпалардың жетілдірілген төзімділігін арттырудың маңызы зор.

Күшті сыртқы жағдайларға 2017 жылы КОА аймағындағы 4,1 пайыз өсімге әкелген факторлардың бірі жатады—2016 жылы 2,5 пайыздан жоғары көрсеткішке қол жеткізілді. Мұнай бағасының жоғарылауы, Әзірбайжанда күшті мемлекеттік инвестициялардың және Қазақстанда металдар мен ауылшаруашылық өнімдеріне сұраныстың ұлғаюымен бірге, аймақта мұнай экспорттаушы елдердің экономикасы артты. Өткен жылы мұнай импорттаушы елдердің одан да күштірек 5,9 пайыз өсіміне ақша аударымдарының артуы, сыртқы сұраныстың күшеюі және елге тән факторлар әсер етті.

Алайда, 2018 және 2019 жылдары өсім 4 пайызға дейін төмендейді деп күтілуде. Орта мерзімді перспективада бұл көрсеткіштің шамамен 4,2 пайызға тұрақталуы күтіледі, бұл 2000-шы жылдардың басында болған орташа өсім қарқынының жартысы. Осылайша, аймаққа дамушы Еуропаның жан басына шаққандағы табысының деңгейіне жету үшін екі онжылдық қажет болады. Оған қоса, жаһандық орта аз қолайлы болып отырғандықтан, тәуекелдердің өсуіне алаңдаушылық бар. Ғаламдық сауда-саттық шиеленістерінің жанама әсері олардың тауарларының бағалары және КОА-ның негізгі сауда серіктестерінің өсім перспективаларына теріс әсер етуі арқылы елеулі болуы мүмкін. Ғаламдық қаржылық жағдайлардың күтпеген шиеленісінің артуы да алаңдаушылық туғызады, себебі ол капитал ағынының өзгерісіне, валюта бағамдарының күрт өзгеруіне және отандық пайыздық көрсеткіштердің жоғары болуына әкелуі мүмкін. Ақыр аяғында, реформаның өзіне тым жоғары сенімділігі келешекке қауіп төндіреді, өйткені тауар бағасының уақытша өсуі кейбір елдерге қажетті құрылымдық реформаларды тоқтатуға әкелуі мүмкін.

Осы жағдайды ескере отырып, АЭБ өз елдерінде жеке меншік сектордың рөлін күшейту үшін КОА елдеріне реформаға күш салуды жеделдетуді тапсырады. Елдер өздерінің ұйымдық құрылымдарын жетілдіріп, аймақтық интеграция үшін мүмкіндіктерді іздестіруі керек.

Сонымен қатар, аралық қорларды қайта құру үшін қосымша фискалдық консолидация қажет, ал банк жүйесін басқаруды жетілдіру және нормативтік талаптарды сақтау арқылы нығайту қажет. Бұл екі саясаттың басымдықтары сыртқы талықсытпаларға төзімділікті арттыру және әлсіз қаржы секторларынан, жоғары мемлекеттік қарыздардан және сыртқы осалдықтардан туындайтын тәуекелдерді жою үшін маңызды.

Өзінің талдамалы тарауларында, АЭБ шектеулі кеңістіктен жағымды әсердегі фискалдық консолидацияға қол жеткізу үшін қажетті шараларды қарастырады және жеке секторда жаңа жұмыс орындарын белсенді түрде құруға ынталандырады. Баяндама фискалдық түзетулердің мазмұнын теңгерімдеу және үдемелі салық құрылымына көшу арқылы елдер өз саясатын әділетті түрде және жағымды әсерде өсуді қамтамасыз ете алатынын анықтайды. Сонымен қатар, баяндама қаржыландыруға қолжетімділікті арттыру, білім беру мен инфрақұрылымға инвестиция жасау және мемлекеттің тиімділігін арттыру аймақтың жеке инвестицияларына жағдай туғызу және тарту мүмкіндігін арттыруға көмектеседі—және сол арқылы жеке секторды басқаратын өсімді арттырады деп есептейді.